Jaarrapport

Mozaïekscan weidevogelbeheer Lopikerwaard 2012

Rapportnummer: 011202

Tekst en foto's: Arjan van Duijvenboden, september '12

DUIJVENBODEN NATUUR
FOTOGRAFIE ADVIES ONDERZOEK

Duijvenboden Natuur, Kerkstraat 53, 2223 AG Katwijk| Telefoon: 06-44810372
E-mail: Arjan@dnatuur.nl Bank: 1364.41.289| BTW: NL 1843.08.264.B01| KvK: 27322605
www.dnatuur.nl

Inhoud

Inleiding 3
Agrarisch natuurbeheer in de Lopikerwaard 4
Mozaïekscan: methode 6
Verbetering van de Mozaïekscan 7
Voorjaarsweer, agrarische bedrijfsvoering en weidevogels..... 8
Resultaten 2012 in relatie tot 2011 11
Effecten van plas-draspercelen 24
Conclusie 27

Inleiding

In het voorjaar van 2012 is in het werkgebied van de Agrarische Natuur Vereniging (ANV) Lopikerwaard (3000 Ha) voor het tweede achtereenvolgende jaar de Mozaïekscan uitgevoerd. Deze inventarisatiemethode voor weidevogels is ontworpen om de gebiedscoördinator van dienst te zijn bij het inzetten van SNL beheerpakketten, zowel op langere termijn als in het geval van last-minute beheer.

De methode werd in 2011 voor het eerst uitgevoerd en bleek toen een effectief middel om het dagelijks weidevogelbeheer te verfijnen en tegelijkertijd een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in de weidevogelstand. Ook onduidelijkheden in de uitvoering door de agrariërs konden door de veelvuldige aanwezigheid in het veld worden opgelost.

Daarom heeft gebiedscoördinator ANV Lopikerwaard besloten de methode ook in 2012 uit te voeren. Net als in 2011 heeft Duijvenboden Natuur de inventarisatie verzorgd.

Deze rapportage is een aanvulling op de geleverde GIS-bestanden. Dit rapport gaat dan ook in op enkele extra zaken, zoals het effect van het voorjaarsweer op de agrarische bedrijfsvoering en de weidevogels. Als extra is ook het effect van plas-draspercelen op grutto en tureluur doorgerekend.

Agrarisch natuurbeheer in de Lopikerwaard

Het agrarisch natuurbeheer in de Lopikerwaard vindt plaats volgens een jaarlijks aangepast Weidevogelbeheerplan. Deze jaarlijkse aanpassingen worden binnen door de provincie Utrecht vastgestelde spelregels uitgevoerd door de gebiedscoördinator, in nauw overleg met Agrarische Natuurvereniging Lopikerwaard. Een overzicht van het onderzochte gebied is zichtbaar in afbeelding 2.

Basis voor de jaarlijkse aanpassingen is de Mozaïekscan, gecombineerd met nestgegevens, waarnemingen van vrijwilligers, beleid van de gebiedscoördinator en overheid en niet in de laatste plaats de wensen en mogelijkheden van de agrariërs.

Afbeelding 1: Minder mest en later maaien betekent veel voedsel voor jonge weidevogels

Het agrarisch natuurbeheer is dan ook een samenspel van veel partijen en factoren. Het doel is echter eenvormig: het zo efficiënt mogelijk inzetten van gelden om de weidevogels van de Lopikerwaard in aantal te doen toenemen of minimaal te behouden. Dit dus tegen de landelijke trend van 6% afname per jaar in.

In totaal is in de Lopikerwaard zo'n 3000 ha onder contract als weidevogelland. Dit varieert van percelen waar alleen de nesten worden gezocht en beschermd tot land met een rustperiode in de broedtijd en plas-draspercelen die actief onder water worden gezet om zo voedsel en rust voor de vogels te creëren. De weidevogels in de Lopikerwaard zijn voor het grootste deel afhankelijk van agrarisch land voor hun overleving, aangezien er weinig geschikt reservaatland in het gebied aanwezig is.

Buiten de via het Collectief beheerplan geregelde en gefinancierde weidevogelcontracten zijn er in het gebied ook initiatieven van de ANV om weidevogels te beschermen. Het gaat dan om maatwerkoplossingen die niet in de gangbare regeling kunnen vallen, zoals uitgestelde bewerking van maïspercelen en het verhogen van het slootwaterpeil.

In 2012 heeft de gebiedscoördinator veel energie gestoken in het realiseren van nieuwe plas-draspercelen. Het resultaat was een 15-tal plas-draspercelen van diverse grootte.

De betrokkenheid van de deelnemende agrariërs is in het algemeen goed. In enkele gevallen werden zaken waargenomen die ongunstig zijn voor de weidevogels, maar niet duidelijk in de contracten worden verboden. Denk hierbij aan honden die door het grasland struinen en nesten en ouders met jongen verstoren. Aan de andere kant zijn er agrariërs die in het veld aangaven het beheer te willen aanpassen ten gunste van (onverwacht) aanwezige vogels.

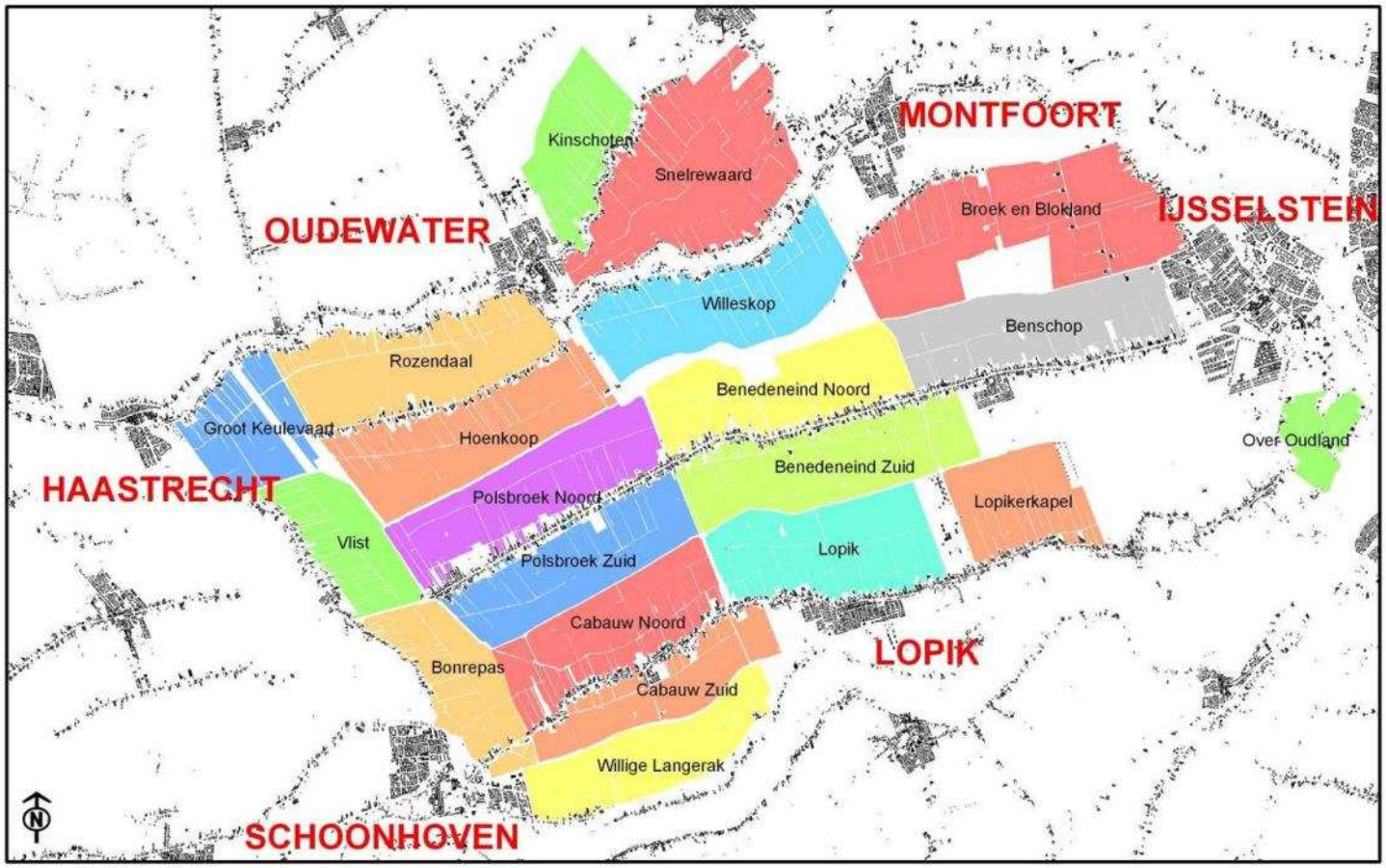

Afbeelding 2 : Door provincies Utrecht en Zuid-Holland voor weidevogelbeheer volgens het Collectief weidevogelbeheerplan begrensde gebied (alle gekleurde delen) en indeling door ANV Lopikerwaard in deelgebieden. (bron: Collectief weidevogelbeheerplan Lopikerwaard)

Mozaïekscan: methode

Een ervaren, professionele teller (soms logistiek bijgestaan door de gebiedscoördinator) heeft het gebied in twee ronden geïnventariseerd op weidevogels. De inventarisatieronden zijn als volgt uitgevoerd:

1. De eerste inventarisatie ronde was gepland tussen 15 en 30 april. In deze periode zijn de meeste weidevogels territoriaal maar nog niet vast (en moeilijk zichtbaar) op het nest. Bovendien is het gras nog niet zo lang dat op het nest zittende vogels onzichtbaar worden. Tijdens een startbijeenkomst tussen de gebiedscoördinator en DNatuur is in 2012 afgesproken de tellingen iets later te starten, namelijk op 18 april. Dit omdat de indruk bestond dat door het droge voorjaar de broedperiode laat van start ging.

Tijdens deze eerste ronde is geïnventariseerd met kijker en telescoop. Er is op dezelfde wijze gewerkt als tijdens een telronde binnen BMP-W. Mogelijk is iets intensiever gezocht door het besef dat in deze ronde zoveel mogelijk territoria in beeld moesten komen en de bekendheid met het terrein. De gegevens van grutto werden binnen 24 uur geleverd aan de gebiedscoördinator, zodat deze snel Last-minute beheer kon inzetten waar dit gezien de hoeveelheid grutto's (als maat voor de overige vogels) nodig was. Ook werden eventuele onregelmatigheden aan de gebiedscoördinator gemeld.

2. De tweede ronde was gepland tussen 15 mei en 31 mei. Het zwaartepunt van deze tellingen lag bij alarmtelling van grutto, kievit, tureluur en scholekster, maar in alle gebieden waar alarmtellingen zijn uitgevoerd werden eerst de territoria van alle aanwezige weidevogels in kaart gebracht.

Deze telling is uitgevoerd door één teller, met verrekijker en telescoop, aangevuld met alarmtellingen. De methoden BMP-W en Alarmtellingen zijn dus gecombineerd en naast territoria leverde de ronde dan ook gegevens over ouders met jongen.

Afbeelding 3: Grutto in een plas-drasperceel

Verbetering van de Mozaïekscan

Zoals in de inleiding vermeld, werd de Mozaïekscan in 2011 voor het eerst uitgevoerd. Onvermijdelijk blijken er bij een eerste uitvoering punten te zijn die verbetering behoeven. In 2012 is dan ook gepoogd de mogelijke zwakten van 2012 op te heffen. Het volgende is gedaan:

- *2011: Door de grote oppervlakte en de hoeveelheid agrarische bedrijven was de bereikbaarheid van de percelen meestal slecht bekend bij de tellers. Hierdoor moest ofwel via het erf gewerkt worden (tijdrovend maar vaak nauwkeurig), ofwel vanaf de kades met een telescoop (tijdefficiënt maar minder nauwkeurig). Daardoor nam met name de eerste ronde meer tijd in beslag dan gepland.*
- 2012: Doordat de tellingen door dezelfde teller als in 2011 zijn uitgevoerd was deze veel beter bekend met de veldsituatie en locaties van de boerderijen. Bovendien werd er dit jaar gewerkt met een veldcomputer waarop de beheerkaarten en luchtfoto's (Google Earth) zichtbaar waren, gecombineerd met de actuele eigen positie (gps). Daardoor was navigatie, ook ten opzichte van de beheerde percelen, veel sneller en nauwkeuriger.

- *2011: De in de eerste ronde gevonden territoria zijn van groot belang bij het last-minute beheer. Doordat in plaats van door het droge voorjaar verwachte late broedperiode een grote differentiatie optrad in broedperiode (mogelijk in twee duidelijk te onderscheiden golven, een vroege en late broedgolf), bleken eind april al veel vogels erg vast te broeden. Bovendien bleek het gras op plaatsen waar voldoende vocht in de bodem aanwezig was heel snel te groeien, mede door de hoge temperaturen (tot wel 30gr C) . Hierdoor zijn er in de eerste ronden in sommige gebieden veel minder territoria geteld dan er nesten waren. Overigens kan dit ook het geval zijn op plaatsen waar vogels in de tweede broedgolf pas tot broeden kwamen.*

Bij BMP-W wordt dit probleem opgevangen door de andere telronden (in totaal 5 i.p.v. de nu gebruikte 2 ronden), maar in de Mozaïekscan kunnen deze telproblemen alleen worden opgevangen door naar nesten en archiefgegevens te kijken. In dit geval signaleerde de gebiedscoördinator in een klein aantal gevallen dat er toch veel weidevogels aanwezig moesten zijn terwijl ze niet waren geteld.
- 2012: Met de ervaringen van 2011 is een volgorde aangebracht in de polders die werden geïnventariseerd. Hierdoor werden de polders waar de vogels vroeg gingen broeden ook het eerst geteld. Deze methode lijkt goed te werken.

- *2011: Verwerking van de gegevens moest met name in de eerste ronde zeer snel gebeuren en kostte veel tijd omdat de gegevens vanaf veldkaarten in de computer moesten worden ingevoerd. Dit ging ten koste van de oppervlakte die kon worden geïnventariseerd.*
- 2012: Door gebruik te maken van een veldcomputer (pda) met gps en speciale software konden alle waarnemingen in het veld digitaal worden ingevoerd. Dit gaf enige 'opstart' problemen (bv met de geheugencapaciteit van de pda) maar bespaarde wel zeer veel invoertijd. Hierdoor konden na de tellingen *meer* gegevens *sneller* naar de gebiedscoördinator.

Voorjaarsweer, agrarische bedrijfsvoering en weidevogels

Hoewel elk agrarisch bedrijf verschilt, valt op dat in 2012 de boeren voor het grootste deel pas in de tweede helft van mei (of later) de reguliere percelen (dus zonder een contract met rustperiode voor weidevogels) gingen maaien. De redenen hiervoor waren de weersomstandigheden in het voorjaar, die in maart droog en warm waren en vervolgens koud en nat. Hierdoor kwam de grasgroei langzaam op gang, gevolgd door een latere eerste snede. Het verschil met 2011 is groot. Toen was het voorjaar zeer warm en was er voldoende regen, waardoor de grasgroei vroeg op gang kwam. Gevolg was dat de meeste boeren eind april en begin mei al maaiden. En dat kan het verschil zijn tussen weidevogelpullen die twee dagen na uitkomst van het ei al een maaibalk tegenkomen en weidevogelpullen die al (bijna) vliegvlug zijn op het moment dat er gemaaid wordt.

Afbeelding 4: In april vielen er flinke buien...

Dit verschil tussen de voorjaren van 2011 en 2012 is goed zichtbaar in de grafieken "Zonuren De Bilt in maart, april en mei (bron: KNMI Klimaatdata) voor 2011(afbeelding 5) en 2012 (afbeelding 5):

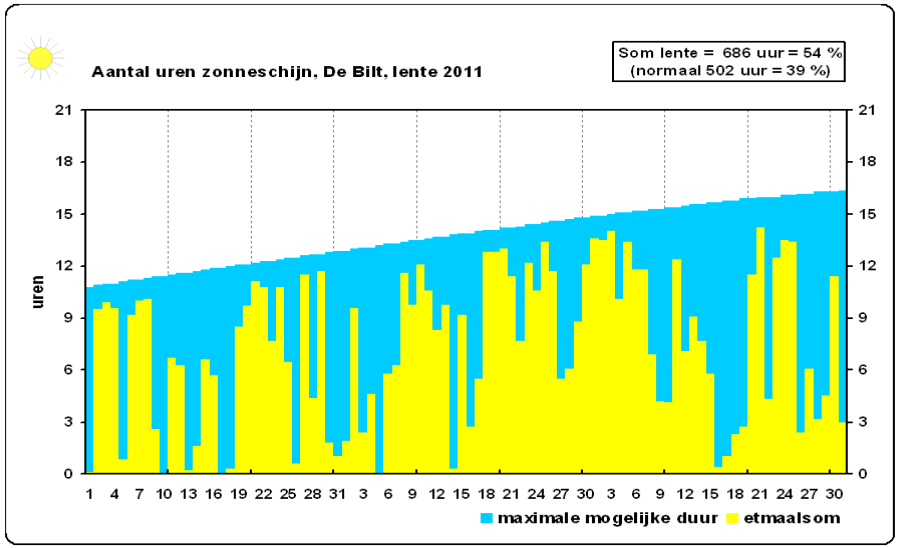

Afbeelding 5: zonuren per dag in maart, april en mei 2011

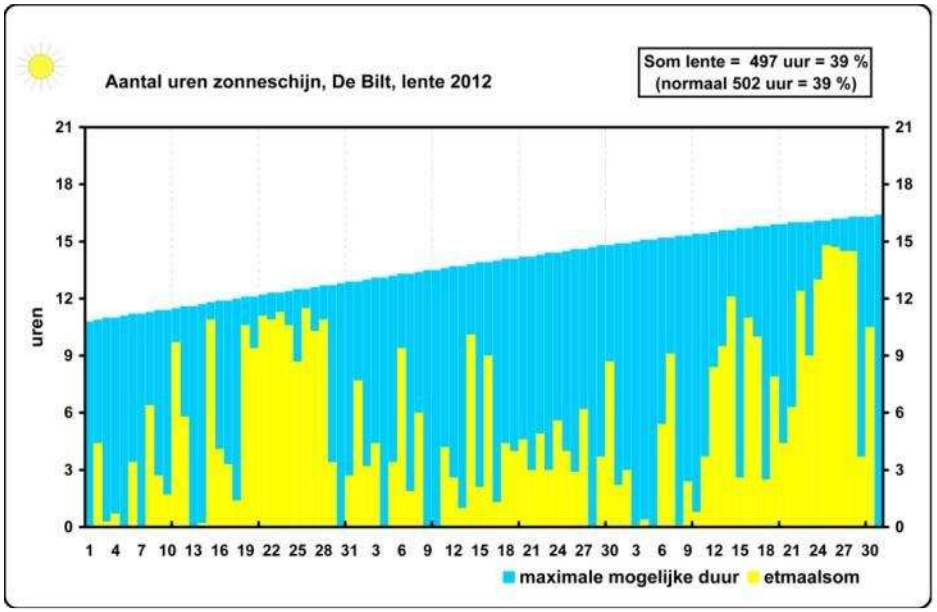

Afbeelding 6: zonuren per dag in maart, april en mei 2012

Bij vergelijken van afbeelding 5 en 6 valt op dat er in 2011 veel meer zonuren waren dan gemiddeld, 686 in plaats van 502. Dat voorjaar ging dan ook de geschiedenis in als "het zonnigste en droogste voorjaar in tenminste 100 jaar" (bron: KNMI klimaatdata). In 2012 waren het totaal aantal zonuren in de drie voorjaarsmaanden vergelijkbaar met het langjarige gemiddelde, maar de grafiek (afbeelding 6) laat zien dat maart en mei veel zonnige dagen kenden en maart duidelijk veel minder dan deze maanden en ook veel minder dan maart 2011.

Het werd door veel weidevogelkenners al vroeg in het jaar onderkend dat de droge en warme maand maart in 2012 problemen zou kunnen geven bij het vestigen van de weidevogels. De terugkerende vogels hebben op dat moment vooral voedsel nodig, wat betekent dat er veel bodemleven voor het oppikken moet zijn. Droog en warm weer betekent dat de toplaag van weilanden droog en hard is. Voor weidevogels is het niet goed mogelijk om hierin voedsel te vinden. Bovendien bevinden zich in een harde droge toplaag vrijwel geen wormen en ander bodemleven. De vogels waren dus in maart erg afhankelijk van natte gebieden en plas-draspercelen waar de combinatie van vocht en warmte waarschijnlijk heeft gezorgd voor een rijke bodemfauna.

Wanneer de droge maand maart gevolgd zou zijn door een 'normale' (zon afgewisseld met regen) maand april, dan zou de grasgroei snel op gang zijn gekomen en zou de eerste maaibeurt ook dit jaar (relatief) veel slachtoffers maken onder de jonge vogels. Echter, april bleek nat en koud waardoor vogels wel gingen broeden maar de grasgroei nog niet op gang kwam. Daardoor waren de legsels die de kou en regen van de maand april overleefden waarschijnlijk vrij succesvol doordat er een lange rustperiode heerste, tot half mei. Vogels die begin april begonnen met broeden hadden in de derde week van mei al (bijna) vliegvlugge jongen.

Het voorjaarsweer was dus in 2012 niet ideaal voor de vogels door de moeilijke start, maar zorgde wel voor een lange rustperiode waarin de jongen vliegvlug konden worden.

Afbeelding 7: Jonge kieviten houden van pas gemaaid of zelfs doodgespoten gras, maar dan moet er wel dekking tegen predatoren in de buurt zijn.

Resultaten 2012 in relatie tot 2011

De Mozaïekscan 2012 voor de Lopikerwaard heeft de gebiedscoördinator voorzien van bijna 'live' weidevogelgegevens. Deze gegevens zijn gebundeld in soortenkaarten en shapefiles voor gebruik in GIS. In dit rapport wordt vooral ingegaan op de 4 bekendste soorten weidevogels: Grutto, Kievit, Tureluur, Scholekster. Vaak worden de gegevens van 2011 als extra informatie weergegeven.

Algemeen

2012 was door het verloop van het voorjaarsweer een goed weidevogeljaar voor de meeste soorten, met name de grasbroeders. De koude maand april heeft er wel voor gezorgd dat veel vogels het broeden enigszins uitstelden. Mogelijk is dit voor enkele soorten ongunstig geweest doordat de nesten daardoor in het maaiseizoen uitkwamen of op bouwland verloren gingen door werkzaamheden. Dit is echter niet goed meetbaar omdat het voor veel soorten slecht mogelijk is het opgroeien van de jongen te volgen.

Verder leken de kolonies zwarte stern het goed te doen in 2012. Veel nestvlotten waren bezet en ook in sloten waar in 2011 geen zwarte sterns broedden werden deze nu waargenomen.

In 2012 broedden de weidevogelsoorten soorten in de Lopikerwaard: Grutto, Kievit, Scholekster, Tureluur, Bergeend, Slobeend, Kuifeend, Zomertaling, Krakeend, Veldleeuwerik, Gele kwikstaart, Visdief, Zwarte stern, Patrijs, Kwartel, Graspieper.

Ruimtelijke spreiding van de vogels

De mozaïekscan geeft een goed beeld van de verspreiding van soorten in de Lopikerwaard. Door variaties in omstandigheden zoals bodem, kruidenrijkdom, grondwaterstand en agrarische bedrijfsvoering hebben vogels niet overal een gelijke verspreiding. De verspreidingskaarten geven de gebiedscoördinator een onderbouwing van het te voeren beheer en vormen een basis voor de gesprekken tussen gebiedscoördinator en agrariër.

In deze rapportage wordt gefocust op de grutto, kievit, tureluur en scholekster. Voor deze soorten is dan ook een verspreidingskaart weergegeven.

Grutto

De grutto is in de Lopikerwaard nog in alle polders te vinden. Echter, op veel plaatsen broeden nog slechts enkele gruttoparen dicht bij elkaar. Deze "microkolonie"-vorming is vaak een teken van een bedreigde populatie en zegt dat ter plaatste nog slechts enkele percelen geschikt zijn voor de gruttoterritoria. Gebeurt er iets waardoor deze microkolonie moet verdwijnen (bijvoorbeeld door veranderde agrarische bedrijfsvoering of predatie) dan gaat de gruttostand ter plaatse zeer snel achteruit. Dit speelt vooral in de polders Hoenkoop, Polsbroek en Cabauw, maar ook delen van de andere polders kennen kwetsbare microkolonies.

Afbeelding 8: Grutto's komen ook in de broedperiode graag bijtanken op een plas-drasperceel

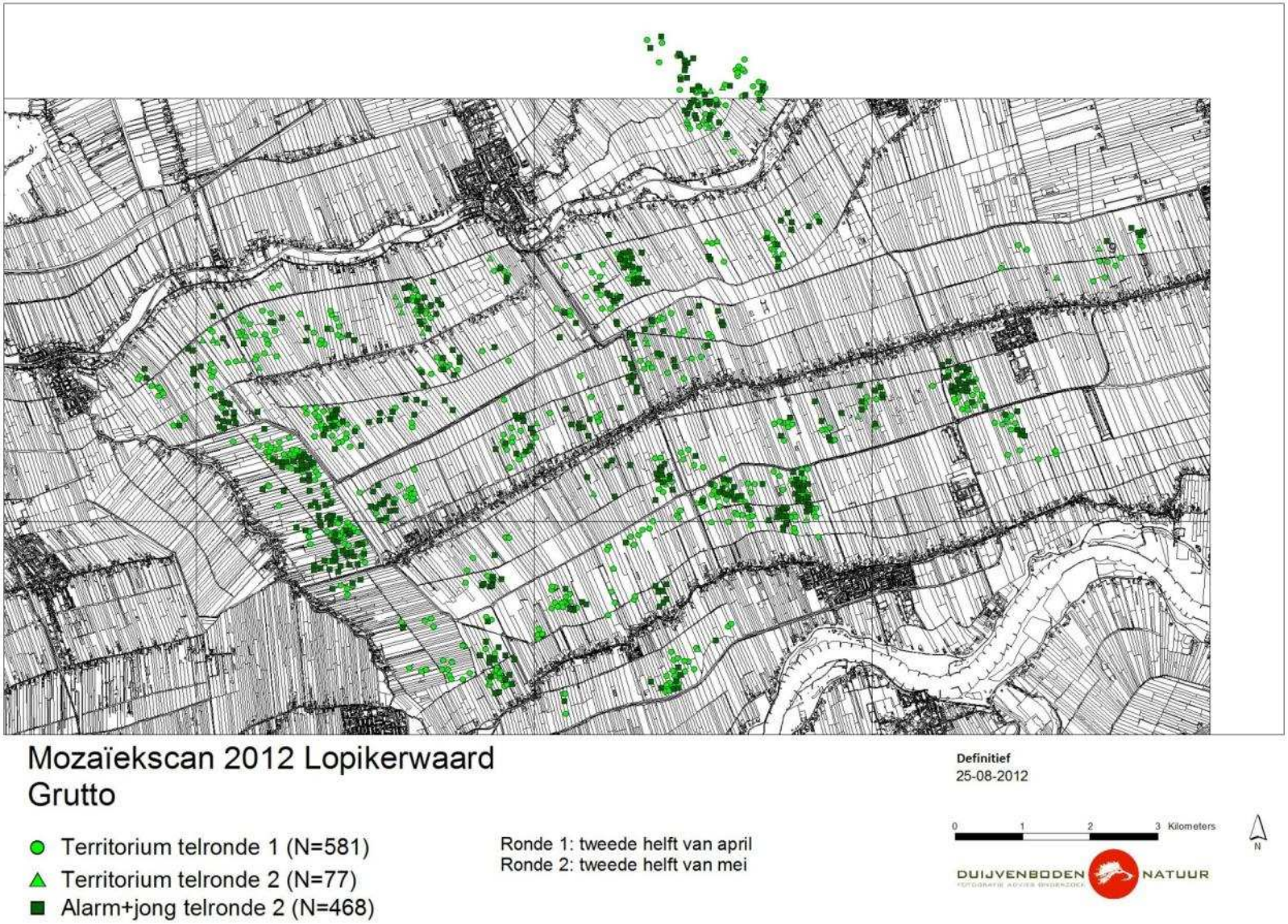

Afbeelding 9: spreiding grutto in de Lopikerwaard 2012

Mozaïekscan Lopikerwaard 2012

Kievit

De kievit broedt in de Lopikerwaard voor een heel groot deel in maïsland. Tot enige jaren terug was de kievit ook veel in grasland te vinden.

De oorzaak voor deze verandering is het gebruik van snelgroeiende grassoorten en gaat gepaard met een scherpe aantalsdaling in de afgelopen jaren.

Alleen rondom de sterke kievitenkolonies vestigen zich andere soorten die van de geborgenheid van de kolonie profiteren.

Door de keuze voor maïsland is de kievit kwetsbaar. Bewerkingen op maïsland zijn erg intensief en gebeuren vaak op een voor de kievit erg ongunstig tijdstip in het seizoen, namelijk wanneer de jongen nog klein zijn.

Afbeelding 10: even kijken en dan snel weer weg...

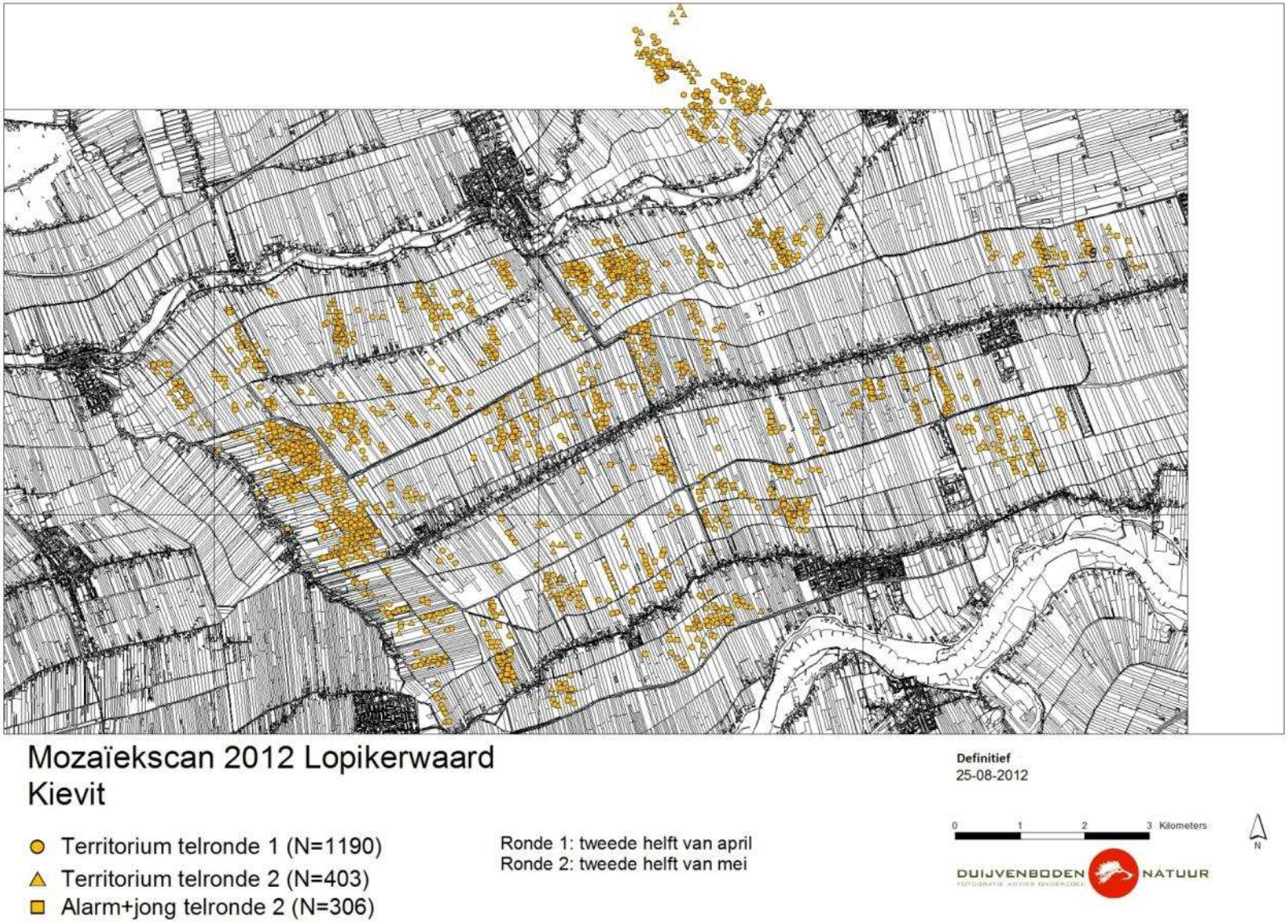

Afbeelding 11: Verspreiding Kievit in 2012

Mozaïekscan Lopikerwaard 2012

Tureluur

De tureluur is een wat minder frequent voorkomende soort in de Lopikerwaard. Meestal vestigt de soort zich bij gruttokolonies. Bij plas-draspercelen lijkt de soort echter minder afhankelijk van een kolonie grutto's. Zo is het aantal tureluurs bij een plas-drasperceel in polder Hoenkoop (de concentratie stippen net boven het midden van afbeelding 13) vele malen hoger dan het aantal grutto's en kieviten ter plaatse.

Afbeelding 12: Deze tureluur voelt zich op zijn gemak maar houdt intussen wel de jongen in de gaten...

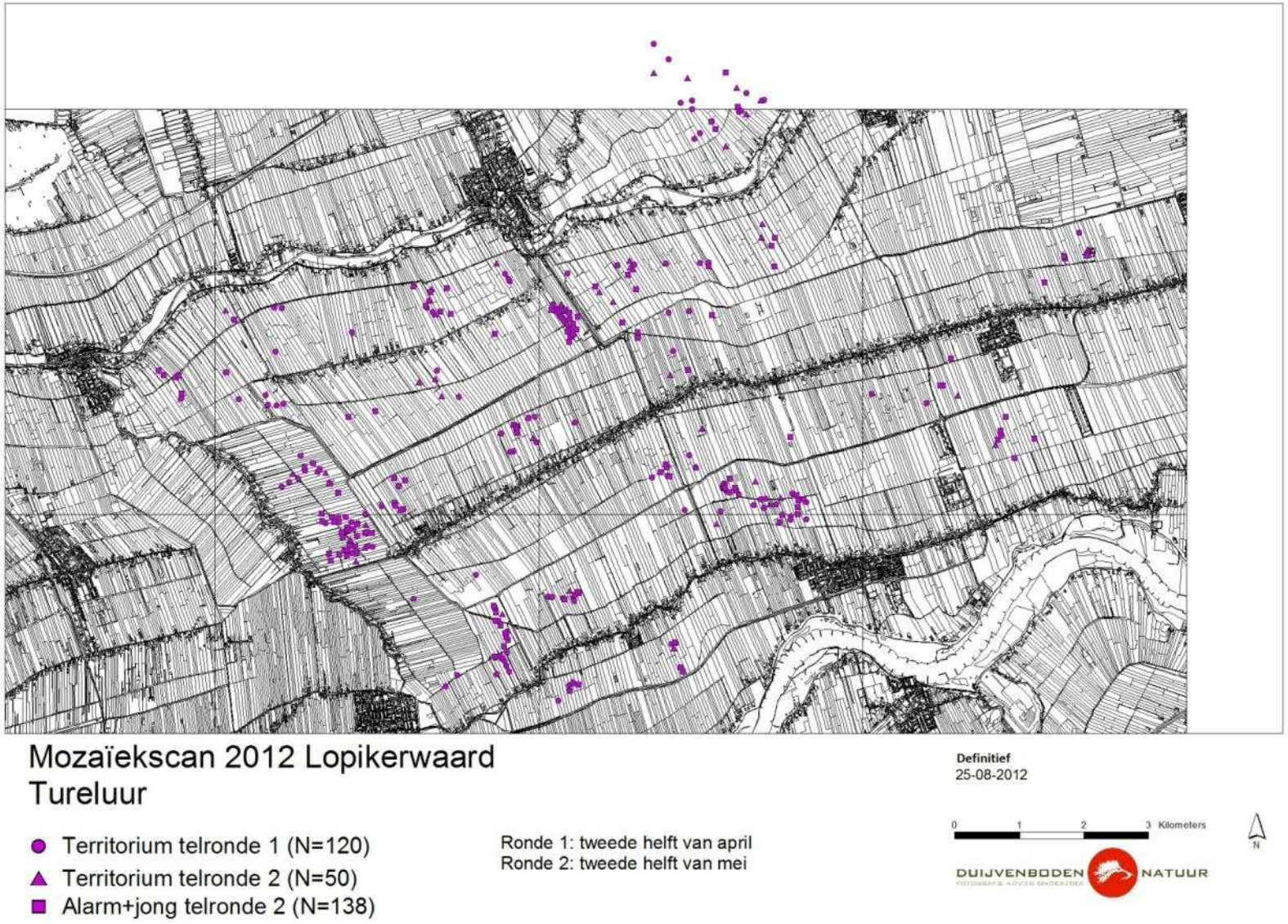

Afbeelding 13: Verspreiding tureluur in 2012

Scholekster

De scholekster komt in de Lopikerwaard zeer verspreid voor. De soort lijkt zich weinig aan te trekken van de aanwezigheid van kolonies. Broedgevallen zijn vrijwel uitsluitend op (voormalig) maïsland gevonden.

Afbeelding 14: Een geduchte predator: de hermelijn

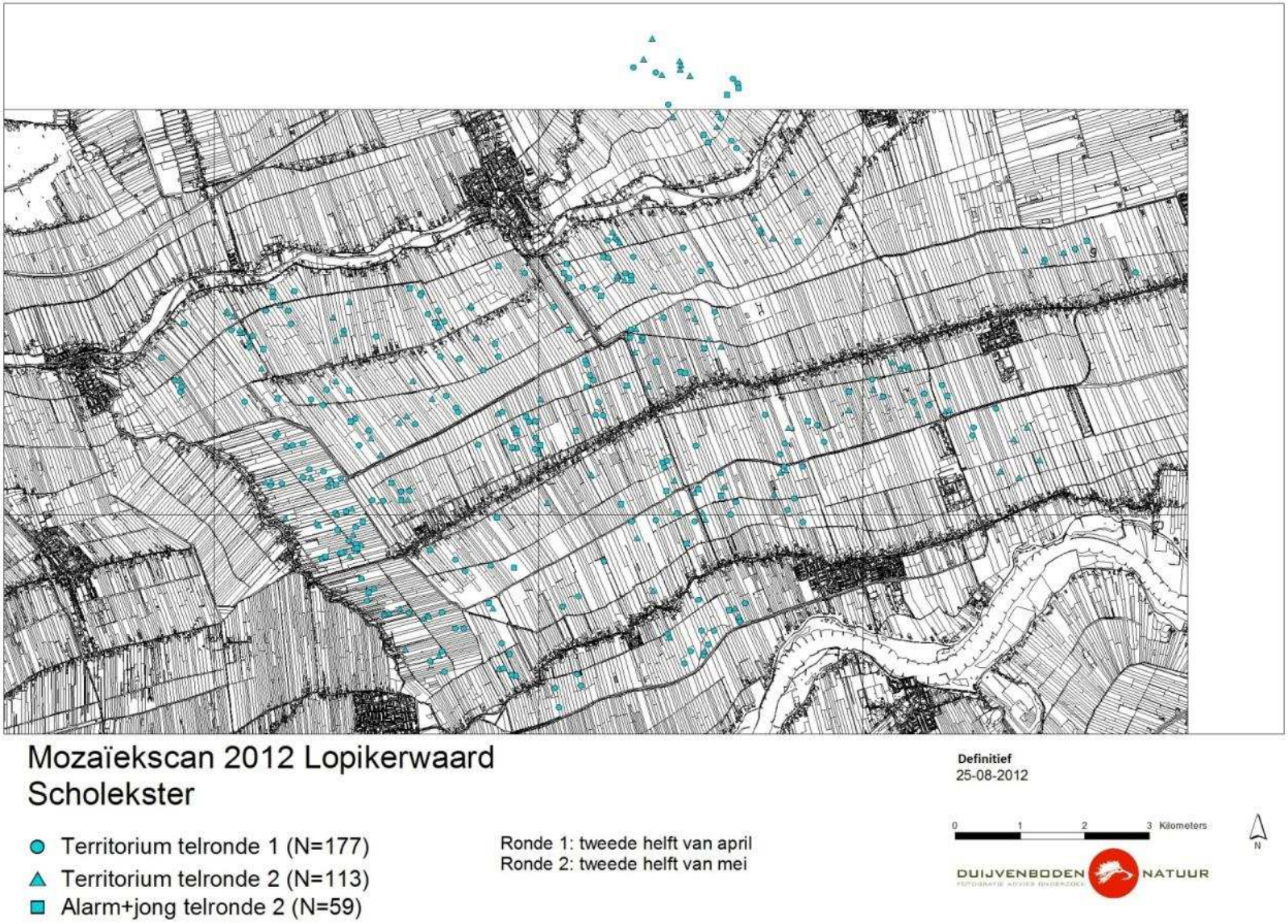

Afbeelding 15: Verspreiding scholekster in 2012

Mozaïekscan Lopikerwaard 2012

Ontwikkelingen in aantallen

Naast de locatie van de populaties weidevogels –de ruimtelijke spreiding– is voor het weidevogelbeheer ook inzicht nodig in de aantalsontwikkelingen van soorten. Een afname van 10% is nauwelijks zichtbaar in de verspreidingskaarten, maar betekent mogelijk op de lange termijn wel het verdwijnen van een soort uit de Lopikerwaard.

Hoewel het wellicht mogelijk is delen van de mozaïekscan te vergelijken met BMP-gegevens van voorgaande jaren, is er in deze rapportage voor gekozen alleen de jaren 2011 en 2012 (de jaren waarin de mozaïekscan is uitgevoerd) met elkaar te vergelijken.

Afbeelding 16: Typisch gruttoland, vindt ook deze dame

Grutto

Het aantal getelde gruttoterritoria in april was in 2012 aanzienlijk hoger dan in 2011: 581 tegenover 383 in 2011. Mogelijk wordt dit mede veroorzaakt door de beperkte nauwkeurigheid van vogeltellingen: de grasgroei en de broedperiode was tijdens de eerste telronde in 2011 veel verder gevorderd dan in 2012. Daardoor waren vogels veel vaster op het nest en minder goed zichtbaar, en dus mogelijk onderteld. Echter, in de tweede helft van mei waren er in 2011 ook veel minder alarmerende vogels in de Lopikerwaard. De voornaamste oorzaak hiervoor zal het vroege maaien in dat jaar zijn waardoor veel oudervogels geen jongen groot brachten. 2012 was wat dat betreft in alle opzichten een veel beter jaar: meer broedende vogels die vervolgens veel jongen groot brachten. Het feit dat er nauwelijks nest- of territoriaal gedrag was in de tweede helft van mei geeft aan dat er minder sprake was van (gedwongen) herbroed.

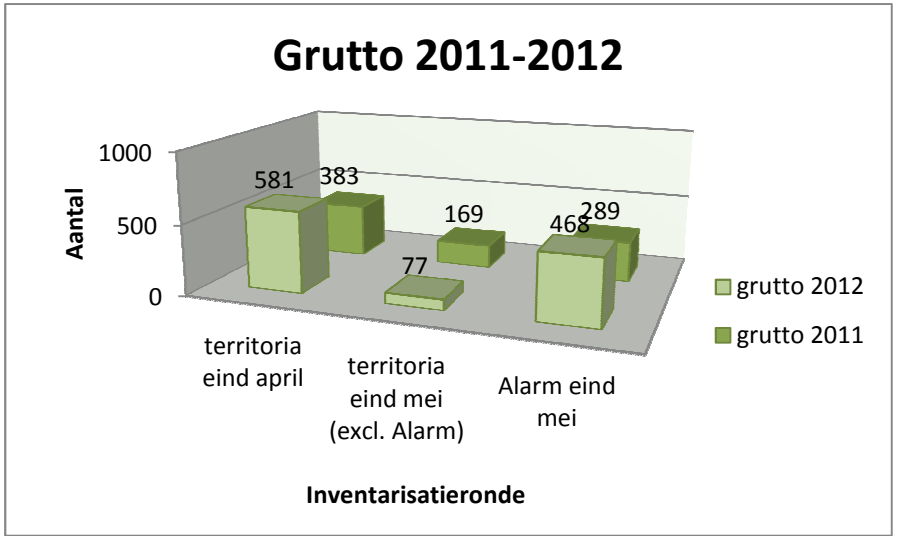

Afbeelding 17: Grutto's in april en mei, 2011 en 2012 vergeleken

Tureluur

De tureluur is een vogel die vooral gebaat is bij vochtig, open grasland. De realisatie van meer plas-draspercelen in 2012 kan dus gezorgd hebben voor een goede situatie voor tureluurs. Hoewel het aantal territoria in april 2012 niet zo veel hoger was dan in 2011, waren er wel veel meer alarmerende tureluurouders in mei. De oorzaak hiervan ligt voor het grootste deel in de plas-draspercelen waar tureluurs uit de omgeving naartoe trokken om met hun jongen voedsel te zoeken langs de waterkanten.

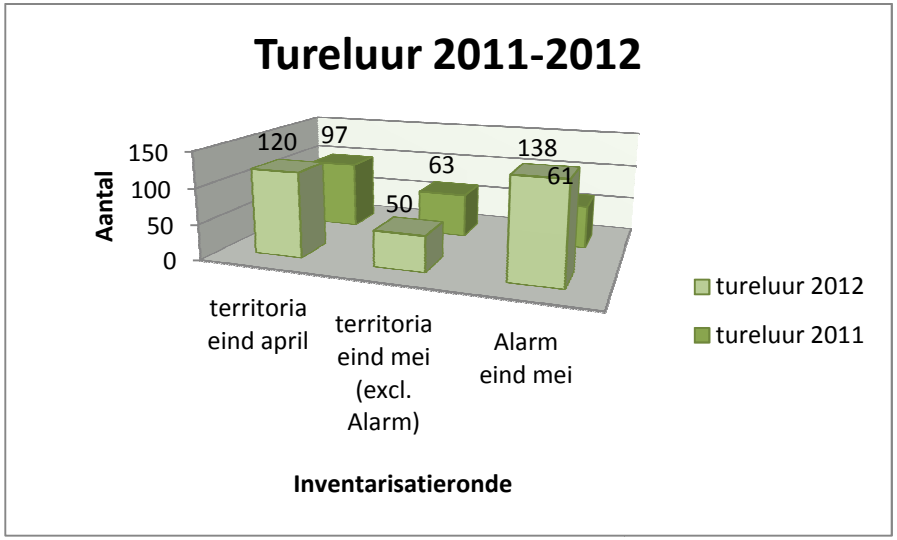

Afbeelding 18: Tureluurs in april en mei, 2011 en 2012 vergeleken

Scholekster

De scholekster houdt van kaal land rond het nest en broedt in de Lopikerwaard dan ook meestal op maïsland. Door de droge en vervolgens koude maanden duurde het in 2012 lang voordat het maïsland bewerkt kon worden. Dit resulteerde voor de scholekster in een hoger aantal territoria en een goed broedresultaat (veel ouders met jongen).

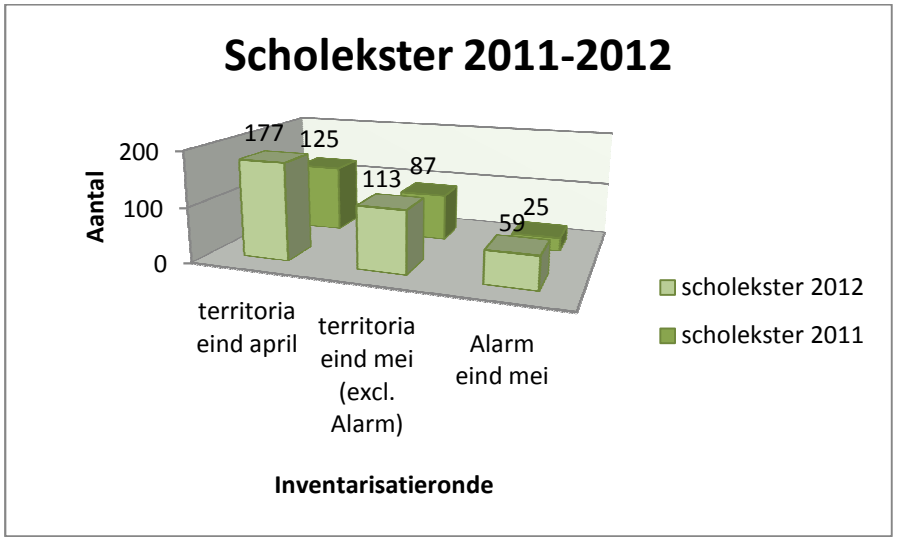

Afbeelding 19: Scholeksters in april en mei, 2011 en 2012 vergeleken

Kievit

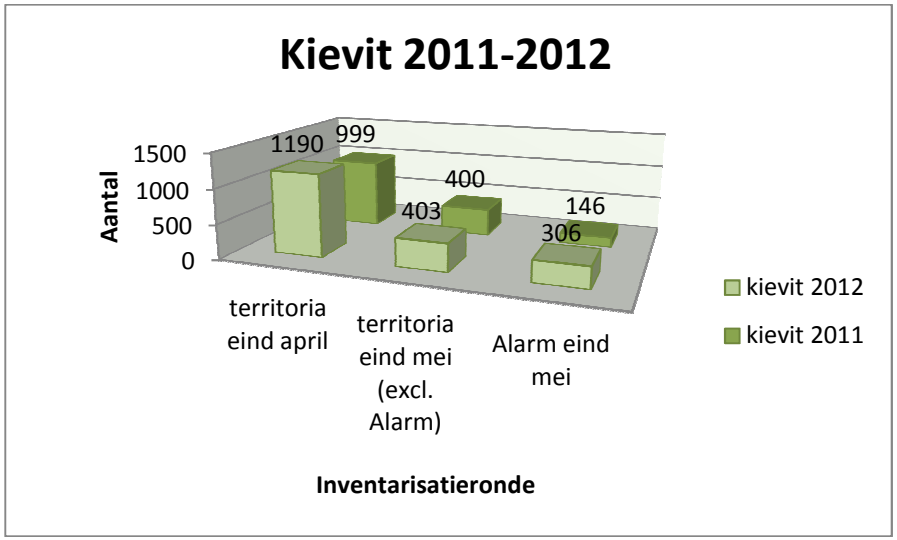

Afbeelding 20: Kieviten in april en mei, 2011 en 2012 vergeleken

De aantallen kieviten zijn in 2011 en 2012 opvallend stabiel. Opvallend is het lage aantal ouders met jongen, zowel in 2011 als 2012. Dit kan de ernstige teruggang van de kievit in het boerenland verklaren. De oorzaak ligt mogelijk in het feit dat de kieviten met de ouders een voorkeur hebben voor zeer kort gras om voedsel te zoeken. Door het maaien van grote oppervlakten op één keer en het maaien van waterkant tot waterkant ontbreekt in zulke gebieden alle dekking waardoor predatoren zeer gemakkelijk de jongen kunnen vinden en opeten. Ook wordt maïsland vaak bewerkt op het moment dat veel kieviten nog kwetsbare jongen hebben.

Overzicht van alle territoria eind april en eind mei 2012 in de Lopikerwaard

Totaal aantal per soort		
	terr ronde 1	terr ronde 2
grutto	581	77
kievit	1190	403
tureluur	120	50
scholekster	177	113
Bergeend	21	8
Krakeend	33	30
Kuifeend	55	46
Slobeend	60	45
Wintertaling	13	0
Zomertaling	0	4
Gele kwikstaart	9	23
Graspieper	2	0
Veldleeuwerik	65	75
Zwarte stern	3 kol, 30 terr	
Visdief	25	22
Patrijs	0	1

Effecten van plas-draspercelen

In 2012 zijn er veel nieuwe plas-draspercelen gerealiseerd in de Lopikerwaard. De plas-draspercelen worden al vroeg in het jaar onder water gezet zodat bodemleven zich in de zone direct naast het plas-dras kan ontwikkelen. Dit zorgt er voor dat weidevogels die in hun broedgebied arriveren direct veel voedsel hebben en aan kunnen sterken. Als het plas-dras groot en open genoeg is dient het ook als veilge rust- en slaapplaats voor de weidevogels. Ook hebben deze plas-drasgebieden een grote aantrekkingskracht op doortrekkende vogels, zoals kemphaan (honderden), ijslandse grutto (duizenden), groenpootruiter, zwarte ruiter, bosruiter, witgat. Allemaal vogels die deze percelen nodig hebben als rust- en foerageplek op weg naar het noorden. Meest bijzondere waarnemingen van 2012 waren op de plas-draspercelen overnachtende kraanvogels, een steltkluut en een enkele dagen aanwezige rosse franjepoot (eerste waarneming ooit voor Lopikerwaard).

Het primaire doel van de plas-draspercelen is echter is zoals eerder gezegd het behouden of verbeteren van de weidevogelstand. De weidevogelstand verbetert niet door alleen maar etende en slapende vogels. Het uiteindelijk doel van het plas-dras is dan ook het creëren van meer broedende vogels die uiteindelijk jongen grootbrengen. Een aantal soorten lijken zich binnen een zone van zo'n 200 meter rond de plasdraspercelen te vestigen. Het is daarom interessant in beeld te brengen of de plas-draspercelen een gunstig effect hebben op de weidevogels. Dat kan door twee zaken te vergelijken:

1. ***Een vergelijking van het aantal territoria in de Lopikerwaard vóór de realisatie van de plas-draspercelen met het aantal territoria er na. Probleem met deze vergelijking is dat niet alleen het aantal plas-draspercelen van invloed kan zijn op de weidevogels, maar ook tientallen andere factoren die niet beïnvloedbaar zijn. Denk hierbij aan het weer, toeval, ontwikkeling van de predatiedruk, enzovoort.***

2. ***Een vergelijking van de vogeldichtheid binnen de invloedssfeer van de plas-draspercelen en de vogeldichtheid daar buiten. Deze vergelijking kent niet het probleem van de vele variabelen, aangezien deze vergelijking binnen dezelfde periode plaatsvindt en als enige variabele "buiten of binnen de plas-draszone" heeft.***

Afbeelding 21: Drukte op het plas-dras

Vergelijking 1 heeft te veel variabelen om echt betrouwbaar te zijn. Wel zijn er van grutto, tureluur, scholekster en kievit in 2012 meer territoria waargenomen dan in 2011. Het is niet exact te zeggen waardoor dit komt.

Vergelijking 2 is beter uit te werken. In de kaarten zijn vaak al concentraties vogels rond de plas-draspercelen te zien, waarbij de kolonies tot ongeveer 200 meter buiten de plas-draspercelen doorlopen. Doordat de territoria en alarmerende vogels vrij exact op de percelen zijn genoteerd is het realistisch vogels binnen en buiten de plas-draszone (200 meter rond de buitengrenzen van het plas-drasperceel) te tellen. Vergelijken is vervolgens mogelijk door de dichtheid van vogels binnen of buiten de plas-draszone per 100Ha weer te geven.

In dit rapport worden alleen de dichtheden grutto en tureluur vergeleken, omdat dit voor het gebied belangrijke soorten zijn die van de zeer natte omstandigheden afhankelijk zouden zijn.

Voor **grutto** is de volgende grafiek op te stellen:

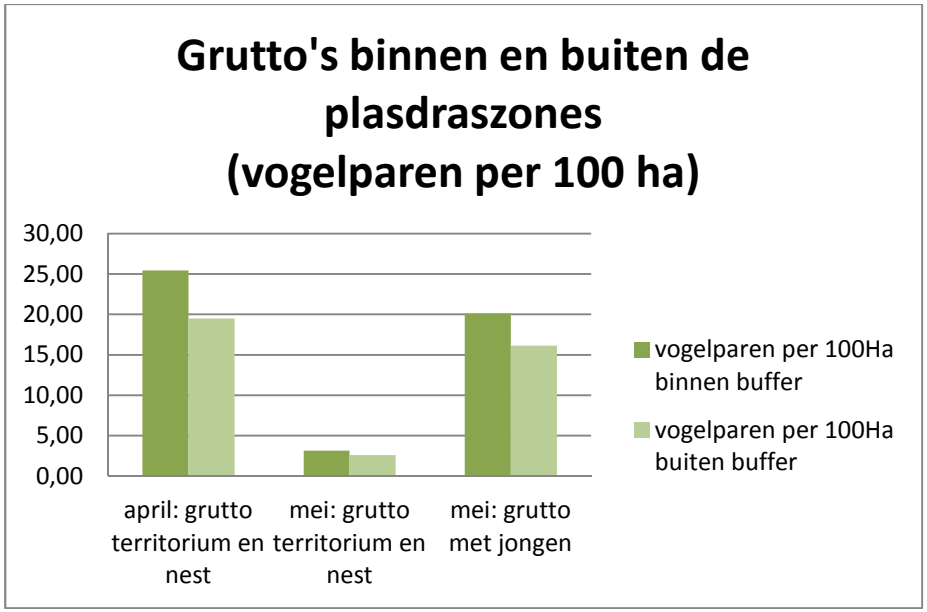

Afbeelding 22: Gruttodichtheden binnen en buiten de plas-draszones

In afbeelding 22 is te zien dat zowel in april als in mei de dichtheid van gruttoparen in de plas-draszones zo'n 20% hoger is dan in het gebied daarbuiten. Er is dus een duidelijke voorkeur van grutto's voor de zone rond een plas-drasperceel.

Nog groter is de voorkeur van de **tureluur** voor de plas-draszones. De dichtheid van tureluurterritoria is binnen de plas-draszones 1,5 maal zo hoog als daarbuiten. De dichtheid van tureluurs met jongen binnen de plas-draszone is zelfs drie maal zo hoog als erbuiten. De dichtheid is zelfs groter dan de dichtheid territoria. Dat doet vermoeden dat tureluurs vanuit een groot gebied met hun jongen naar de plas-draszones komen.

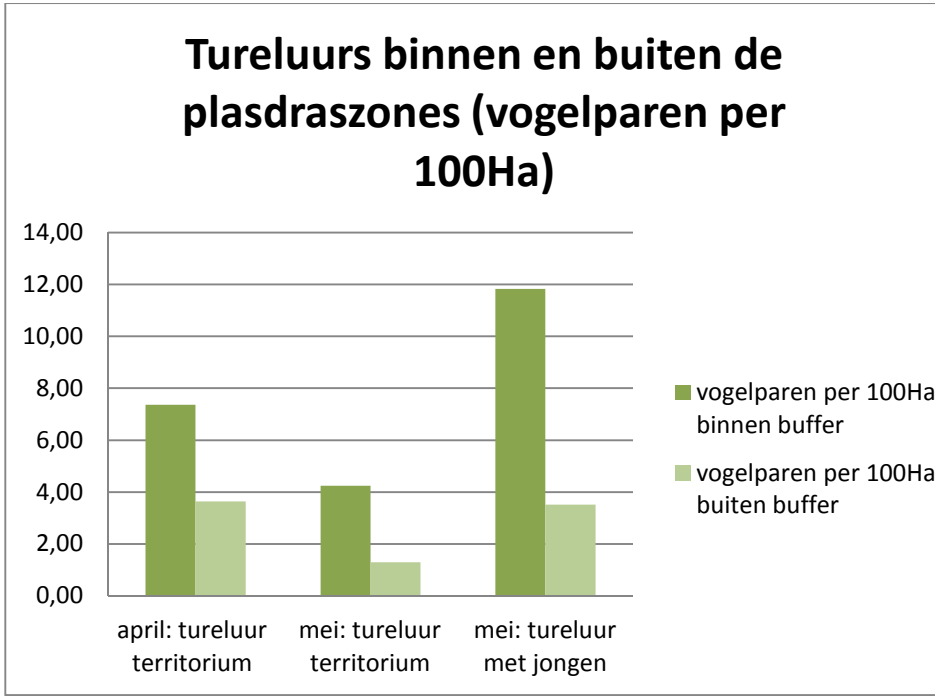

Afbeelding 23: dichtheden tureluurs binnen en buiten de plas-draszones

Conclusie

De mozaïekscan Lopikerwaard 2012 is succesvol verlopen. Het gebruik van een veldcomputer en een op de grasgroei gebaseerde indeling van het onderzoeksgebied heeft gezorgd voor een sneller beschikbare en gedetailleerdere dataset.

Voor de weidevogels was 2012 een goed jaar, vooral doordat de grasgroei erg laat op gang kwam waardoor de eerste maaibeurt pas plaatsvond nadat veel nesten al waren uitgekomen. Ook de realisatie van veel nieuwe plas-drasgebieden heeft een positief effect op –in ieder geval- grutto en tureluur. Opvallend is de drie maal zo hoge dichtheid van tureluurs met jongen rond de plas-drasgebieden.

DUIJVENBODEN NATUUR
FOTOGRAFIE ADVIES ONDERZOEK